

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες	13
Εισαγωγή.....	15

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Η Εξέλιξη του κοινωνικού λόγου για την Αναπηρία

1. Ιστορική αναδρομή.....	19
2. Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.....	27
3. Προσδιοριστικό πλαίσιο εννοιών για την αναπηρία.....	31
4. Από το Ιατρικό στο Κοινωνικό Μοντέλο για την Αναπηρία	33
5. Κοινωνικό Μοντέλο και Επαγγελματική Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία.....	45
6. Κριτικοί προσδιορισμοί για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Πολιτικές για τα Άτομα με Αναπηρία στην Ελλάδα

1. Από τα Ιδρύματα Φροντίδας στις πρώτες εκπαιδευτικές απόπειρες για τα Άτομα με Αναπηρία.....	57
2. Πολιτικές διεύρυνσης της εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία.....	60
3. Συγκριτική Αναλυτική Παρουσίαση της εξέλιξης της Εκπαίδευσης των Ατόμων με Αναπηρία στην Ελλάδα.....	62
3.1. Εξελικτικές φάσεις και αναπροσαρμογές της Ειδικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	62
3.2. Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (1930-1974)	64
3.3. Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (1974-1981)	69
3.4. Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (1982-2000)	74
3.5. Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (2001-2015)	82
3.6. Αποτίμηση Εφαρμοσμένων Εκπαιδευτικών Πολιτικών Εκπαίδευσης για τα Άτομα με Αναπηρία.....	87

4. Από την Γενική Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία στην Επαγγελματική Εκπαίδευση	97
4.1. Δημόσια εκπαίδευση για τα Άτομα με Αναπηρία και επαγγελματικοί ρόλοι . . .	97
4.2. Επαγγελματική κατάρτιση και συμπερίληψη των Ατόμων με Αναπηρία	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

**Τα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. στην εξελισσόμενη πολιτική
για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση**

1. Πολιτικοί Προσδιορισμοί για την Επαγγελματική Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία.	111
2. Επαγγελματική Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία στο γενικό πλαίσιο αναβάθμισης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.	120
3. Η κοινωνική διάσταση της Δευτεροβάθμιας Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης για τα άτομα με αναπηρία	135
4. Εκπαιδευτικές θεωρήσεις μετάβασης από τον ν. 3699/2008 στον ν. 4415/2016. . .	143
5. Η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία στις Σ.Μ.Ε.Α.Ε.	149
6. Συγκριτικές προσεγγίσεις για τη στελέχωση των μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης	154
7. Οι εκπαιδευτικοί και επαγγελματικοί στόχοι των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	171
8. Οργάνωση των τομέων γνώσης και πρακτικής στα Ε.Ν.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	174
9. Νομοθετικές Εφαρμογές στη λειτουργία των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	177
10. Αναλυτικά Προγράμματα και Ωρολόγιο Πρόγραμμα των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. και των τομέων επαγγελματικής εξειδίκευσης	179

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μεθοδολογία Έρευνας

4.1. Το Ποσοτικό και το Ποιοτικό διάβημα στην Κοινωνιολογία	211
4.2. Προβληματική της Έρευνας και Διατύπωση των Υποθέσεων.	217
4.3. Τεχνική Συλλογής των Ερευνητικών Δεδομένων	219
4.4. Τεχνική Ανάλυσης των Ερευνητικών δεδομένων.	221

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Παρουσίαση και ερμηνεία των ποσοτικών δεδομένων της έρευνας

1. Εισαγωγή	223
2. Στατιστικά δεδομένα των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. του Νομού Αττικής	226
2.1. Συστέγαση ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	230
2.2. Τα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	232

2.3. Τα διδακτικά αντικείμενα και ωρολόγια προγράμματα των Γυμνασίων και Λυκείων των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	232
2.4. Ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.)	234
2.5. Τομείς Σπουδών και Ειδικότητες Λυκείων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	234
3. Ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων	239
4. Παρουσίαση αποτελεσμάτων έρευνας.	245
4.1. Ατομικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των Εκπαιδευτικών και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού	245
4.2. Συσχετίσεις – Συνάφειες των απαντήσεων των εκπαιδευτικών και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) ως δύο ανεξάρτητα δείγματα	280

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Παρουσίαση και ερμηνεία των ποιοτικών δεδομένων της έρευνας

1. Εισαγωγή	285
2. Ανάλυση του δείγματος της ποιοτικής ερευνάς.	285
2.1. Οι Διευθυντές του δείγματός μας	285
2.2. Οι Υποδιευθυντές του δείγματός μας.	287
2.3. Οι Εκπαιδευτικοί του δείγματός μας	288
2.4. Το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό του δείγματός μας	292
3. Κτηριακή Υποδομή των εννέα (9) ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. του Νομού Αττικής: Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. στα οποία υπηρετούν.	295
3.1. Εισαγωγή.	295
3.2. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αθήνας.	295
3.3. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	296
3.4. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αγίας Παρασκευής και για κωφούς-βαρήκοους μαθητές	297
3.5. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	298
3.6. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αιγάλεω.	299
3.7. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	300
3.8. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Περιστερίου	301
3.9. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	302
3.10. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αγίου Δημητρίου.	303

3.11. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	304
3.12. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αχαρνών	305
3.13. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	306
3.14. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Κορωπίου	307
3.15. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	307
3.16. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Ελευσίνας	309
3.17. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	310
3.18. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Πειραιά	311
3.19. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού δυναμικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την κτηριακή υποδομή του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	311
3.20. Συμπέρασμα.	312
4. Το κοινωνικό προφίλ των μαθητών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.- Λ.: Κοινωνικό- πολιτισμική προέλευση και σχολική επίδοση.	312
4.1. Εισαγωγή.	312
4.2. Απόψεις των Διευθυντών και των Υποδιευθυντών του δείγματός μας	315
4.3. Απόψεις εκπαιδευτικών του δείγματός μας.	317
4.4. Απόψεις μελών του Ε.Ε.Π. του δείγματός μας	320
4.5. Συμπεράσματα	321
5. Οι απόψεις του εκπαιδευτικού προσωπικού και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για τα είδη των αναπηριών στα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια	323
5.1. Θεσμικό πλαίσιο	323
5.2. Απόψεις Διευθυντών και Υποδιευθυντών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. του δείγματός μας	326
5.3. Απόψεις των Εκπαιδευτικών του δείγματός μας.	328
5.4. Απόψεις μελών Ε.Ε.Π. του δείγματός μας.	329
5.5. Συμπεράσματα	330
6. Οι ειδικότητες που παρέχουν τα εργαστήρια των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. και η επαγγελματική κατάρτιση των μαθητών.	330
6.1. Εισαγωγή.	330
6.2. Απόψεις των Διευθυντών – Υποδιευθυντών του δείγματός μας.	331
6.3. Απόψεις των Εκπαιδευτικών του δείγματός μας.	337
6.4. Απόψεις των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του δείγματός μας	345
6.5. Συμπέρασμα.	347
7. Η παρεχόμενη γνώση στους μαθητές των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. μέσω των σχολικών βιβλίων που διανέμονται από το υπουργείο παιδείας.	349
7.1. Εισαγωγή.	349
7.2. Οι απόψεις των Διευθυντών και των Υποδιευθυντών του δείγματός μας	351
7.3. Οι απόψεις των Εκπαιδευτικών του δείγματός μας	358

7.4. Οι απόψεις των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του δείγματός μας	364
7.5. Συμπεράσματα	365
7.6. Ορισμένοι Προβληματισμοί που αναδεικνύονται από τα ερευνητικά δεδομένα μας	367
8. Η Συμβολή του μαθήματος του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην κοινωνικό - επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	372
8.1. Εισαγωγή	372
8.2. Απόψεις των Διευθυντών – Υποδιευθυντών του δείγματός μας	373
8.3. Απόψεις των Εκπαιδευτικών του δείγματός μας	380
8.4. Απόψεις των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του δείγματός μας	385
8.5. Συμπεράσματα	387
9. Η νοηματοδότηση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού προσωπικού των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	388
9.1. Εισαγωγή	388
9.2. Οι απόψεις των Διευθυντών και Υποδιευθυντών του δείγματός μας για τη σημασία της επιμόρφωσης	391
9.3. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματός μας	396
9.4. Απόψεις των μελών Ε.Ε.Π. του δείγματός μας	406
9.5. Συμπεράσματα	409
10. Το φαινόμενο της Σχολικής Εγκατάλειψης στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.	412
10.1. Εισαγωγή	412
10.2. Απόψεις Διευθυντών και Υποδιευθυντών του δείγματός μας	414
10.3. Απόψεις εκπαιδευτικών του δείγματός μας	415
10.4. Απόψεις των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) του δείγματός μας	416
10.5. Συμπεράσματα	417
11. Αίτημα Μετεγγραφής ορισμένων Μαθητών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. προς τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), τα Γενικά Λύκεια (ΓΕ.Λ.) και τα Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Κ.)	419
11.1. Εισαγωγή	419
11.2. Απόψεις Διευθυντών και Υποδιευθυντών του δείγματός μας	419
11.3. Απόψεις εκπαιδευτικών του δείγματός μας	420
11.4. Απόψεις των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) του δείγματός μας	421
11.5. Συμπεράσματα	422
12. Το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού στα εννέα (9) ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. του Νομού Αττικής	422
12.1. Εισαγωγή	422
12.2. Απόψεις Διευθυντών και Υποδιευθυντών του δείγματός μας	425
12.3. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματός μας	430
12.4. Απόψεις Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού	436
12.5. Συμπεράσματα	440

Συμπεράσματα	443
Βιβλιογραφία	453
Συντομογραφίες	479
Παράρτημα 1: Γραφήματα Ποσοτικής Έρευνας	483
Παράρτημα 2: Ερωτηματολόγιο Ποσοτικής Έρευνας	499